

OFFENTLIG INNKJØPSMAKT

– hvilken betydning har dette for virksomhetene på Fosen?

SpareBank SMN

 stbank
Storbudget Sparebank

 Trøndelag
SPAREBANK

 ØRLAND
SPAREBANK

 NHO

 FORSVARET

Andreas Fossan

Styreleder FOAT

Forum for offentlig anskaffelser Trøndelag (FOAT) .

Frivillig organisasjon som representere de kommunale innkjøperne i Trøndelag.

Samarbeider tett med Trøndelag Fylkeskommune, ved at sekretær er fra innkjøpsavdeling til fylket.

Vi rapporterer til KS sitt kommunedirektør utvalg.

Arbeidet gjøres på frivillig basis uten noen form for økonomisk støtte.

Vi arrangerer opplæring for å heve kompetanse til kommunal innkjøpere i Trøndelag

Innkjøpsleder Fosen IKT

Gjennomføre fellesanskaffelser på fagsystemer og følge opp anskaffelsene

Bistå med digital utvikling på Fosen

Bistå generelt innkjøpsfaglig ved behov for fosen kommunene

Hva gjør FOAT?

- Vi organiserer relevante seminarer, kurs og opplæring for kommunale og offentlige innkjøpere i Trøndelag.
- Vi arrangerer 1 gang hvert år i forbindelse med Årsmøtet et 2 dagers seminar hvor vi tar opp aktuelle tema. I år er det blant annet byggenæringen, miljø og innkjøpsutvikling.
- 2024 konferansen har fokus på Bygg og anlegg og miljø krav innenfor Bygg og anlegg.
- Være et forum for å styrke vårt samarbeid mellom innkjøperne i Trøndelag.
- FOAT i Trøndelag har oppnådd noe som har skapt stor interesse fra resten av landet.
- Vi ser at vi må samarbeide på ulike nivå i Trøndelag på anbud. Det er mange små kommuner i Trøndelag og anskaffelser er komplisert og krever juridisk kompetanse.

Innkjøpsmakt

Det er viktig for kommunene at det finnes lokale butikker, håndverkere og andre tjenesteytere i kommunene. Derfor bør de bruke sin innkjøpsmakt til å styrke det lokale næringslivet og sikre lokale arbeidsplasser, sier tidligere kommunal- og distrikts minister Sigbjørn Gjelsvik (Sp)

FOAT støtter dette utsagnet og mener at det er mulig innenfor dagens regelverk. Det finnes mange eksempler på at dette kan gjøres. Også på Fosen.

Hvordan kan vi oppnå dette i Trøndelag?

Oversikt dagens foredrag

- A. Lover og forskrifter innenfor innkjøp
- B. Beskrivelse av dagens situasjon og muligheter for offentlige innkjøp
- C. Hvordan bruke innkjøpsmakten
- D. Tips for bruk i en innkjøpsstrategi
- E. Oppsummering

A. Lovverk

Alle offentlige innkjøp er underlagt lover og forskrifter

- LOA = Lov om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven)

LOA §4 still følgende overordnede krav.

- Krav til konkurranse
- Krav til likebehandling
- Krav til forutberegnelighet
- Krav til etterprøvbarhet
- Krav til forholdsmessighet

A. Oppsummering av lov og forskrifter

Det er mye å lære seg rundt dette. Lover, forskrifter, rettspraksis og komplisert å lage anbud. Det gjør at det blir en stor terskel for små og middels store kommuner i Trøndelag.

FOAT anbefaler at kommunene i Trøndelag skaffer denne spesial kompetanse med å samarbeide på ulike nivå. Det er og blir opprettet flere samarbeid i Trøndelag på dette.

Anskaffelsesutvalget som ble opprettet i 2022 holder på å gå gjennom regelverket

Det som har kommet med forslag om å øke mulighetene for forenkling av regelverket under EØS terskelverdi.

FOAT støtter denne forenkling og har gitt tilbakemelding om dette. Det vil gi innkjøperne mere makt og muligheter ved lokale anbud.

Et annet punkt som FOAT støtter er reduksjon i erstatnings ved feil i anbud og mer presisering i klage tid.

A. Konklusjon

- Det offentliges innkjøpsmakt er ikke et mål i seg selv. Innkjøpsmakten skal oppfylle Lov og forskrift om offentlige anskaffelsers formål; «Loven skal fremme effektiv bruk av samfunnets ressurser. Den skal også bidra til at det offentlige opptrer med integritet, slik at allmennheten har tillit til at offentlige anskaffelser skjer på en samfunnstjenlig måte.»

Sitat: *Jacob M Landsvik*

Godt oppsummert da dette sier litt om målet med lovene, men ikke styrende på hvordan vi skal oppnå dette.

B. Beskrivelse av dagens situasjon og muligheter

1. Kommunale budsjetter
2. Kompetanse til å gjennomføre anskaffelser

B1. Kommunale budsjetter

De samlede utgifter til innkjøp for offentlig sektor (SSB). Totalen for 2023 var ca. 780 mrd. kroner.

Kjøp av varer, tjenester og bruttoinvesteringer til kommunesektoren tilsvarer om lag 40 prosent av den samlede ressursbruken i kommunesektoren. Innkjøp er dermed en svært viktig funksjon i kommunesektoren og avgjørende for kommuner og fylkeskommuners evne til å løse sine oppgaver på en god måte.

Hva betyr det for Fosen kommunene.

2023 tall = 3.276.767.000,- driftsutgifter

Kostra tall ga en indikasjon på at det tallet er lavere enn 40% for Fosen Kommunene. Likevel et høyt tall som skal forvaltes og som gir muligheter.

B1. Innkjøpsmakt = mulighetsrom

Hvordan kan vi bruke denne innkjøpsmakten målrettet?

Vi har en gitt pott med midler som vi skal bruke til å oppfylle et behov.

Mulighetsrommet ligger mellom behovet og hvordan vi skal oppfyllet dette behovet.

B2. Kompetanse til å gjennomføre anskaffelser

Regelverket for offentlige anskaffelser er komplisert, og mange kommuner ønsker derfor å legge mest mulig av sine innkjøp til større rammeavtaler.

Tidligere kommunal- og distrikts minister Sigbjørn Gjelsvik (Sp)

Samlet innkjøpsfaglig kapasitet tyder på lav prioritet Kartleggingen tilsier at kommunene samlet sett bruker overraskende lite faglig kapasitet på offentlige innkjøpsfunksjoner, sammenliknet med mange andre lovregulerte oppgaver. Tar vi hensyn til innkjøpsfunksjonens strategiske og store beredskapsmessige og økonomiske betydning, virker en samlet stillingsinnsats på vel 170 årsverk for alle samarbeidsordninger i hele landet å være ganske beskjedent.

Nivi rapport av Nærings- og fiskeridepartementet 2020:4

B2. Situasjonen i Trøndelag

Det er 38 kommuner i Trøndelag og de fleste kommer under kategorien små og middels store.

Å inneha innkjøpskompetanse med juridisk støtte krever at det er ressurser tilgjengelig for dette. Utsagnene på forrige folder er et resultat av akkurat mangel på ressurser og kompetanse.

B2. Ulike samarbeidsordninger innkjøp Trøndelag

- Trøndelag fylkeskommune åpner opp flere av sine anbud for deltakelse fra kommuner i Trøndelag
- Trondheim kommune er stor nok og står alene.
- Innherred Innkjøp – Snåsa, Steinkjer, Inderøy, Verdal og Levanger kommuner – 4 ansatte
- Værnes Regionen – Tydal, Selbu, Frosta, Meråker, Stjørdal og Holtålen – 4 ansatte
- Skaun og Melhus – Felles innkjøpsrådgiver
- Flere uformelle samarbeid på enkelt anbud
- Trenden er klar det går mot flere og flere samarbeid på dette området i Trøndelag

B2. Samarbeid på enkelt anbud

- TRFKs innkjøpssamarbeid er opprettet for at kommuner i Trøndelag kan bli med sammen med dem på anbud.
- Det er gratis å tiltre disse anbudene for kommunene.
- Fylket har fått mandat for å øke samarbeid i Trøndelag på innkjøp.
- Værnes regionen kjører også fellesanbud, men da dekker de inn sine kostnader med gebyr for deltakelse.
- Fosen IKT og Malvik kjørte et fellesanbud for Virksomhetsarkitektur hvor alle kommuner og fylker i Norge kunne være med. TRFK og 33 kommuner meldte seg på. Fått mange Positiv tilbakemeldinger på dette initiativet
- Fosen og Malvik samarbeidet om anbud på nytt fagsystem for barnevern.
- Ellers blir vi stort sett med når Trøndelag og Værnes går ut med anbud når dette er mulig.

B2. Hvorfor samarbeidsordninger

- De fleste enkelt kommunene utenom Trondheim klarer ikke seg uten å samarbeide.
- Komplisert å holde på med anbud og tidkrevende
- Feil koster mye tid og penger.
- **En liten kommune får ikke samme betingelsene alene som sammen med flere ved større rammeavtaler!!!**
- **Utvikling gjennom rammeavtalene krever intern kompetanse og ressurser. Små kommuner har ikke dette!!!**

B2. Mulige ulemper med samarbeidsordninger

- FOAT ønsker å presisere at samarbeidsordninger bør være av en slik sammensetning og balanse, slik at ikke noen aktører blir for dominerende i samarbeidsordningen.
- Det vil være utfordrende til lokalt næringsliv, for alle deltakerne, men spesielt for de små kommunene.
- Det er mulig å trekke ut enkelte anbud i samarbeidsordningene og gjennomføre dem som et lokalt anbud.

C. Hvordan bruke denne innkjøpsmakten

- 1. Kommunene må ha en klar strategi på hvordan vi skal utøve sin innkjøpsmakt!
- 2. Den må inneholde en operativ strategi del som er konkret på hvordan dette skal oppnås.
- Hvordan skal kommunene samarbeide fremover for å oppnå best mulig resultat for sin kommune

D. Operativ Innkjøpsstrategi

1. Kunnskap om lokale leverandører
2. Egenproduksjon
3. Overordnet strategisk mål

D1. Kunnskap om lokal markedet

FOAT mener at kunnskap om vårt lokale leverandør markedet er viktig

Faktor:

2 viktige faktorer

- Hva kan lokale leverandører levere i dag
- Hva kan lokale leverandører levere som de ikke leverer i dag med litt utvikling

D1. Næringsutvikling?

- Her kommer vi faktisk over i diskusjonene om innkjøp skal drive med utvikling sammen med lokalt næringsliv og lokale forum for næringsutvikling?
- FOAT mener at vi må gjøre det!
- Vi skal balansere mellom å bidra til at lokalt næringsliv kan delta, men vi kan ikke gi dem noe spesielle fordeler i anbudet. Fordelene må ligge i at de er lokal og har god kjennskap til lokale forhold.
- Men det krever tid og ressurser til dette, samt en klar operativ strategi for å oppnå dette.

D1. MATHUB FOSEN

- Vi ser behovet for en mathub på fosen for å styrke de lokale produsentene.
- Kommunene på Fosen må i fremtiden gjøre mest mulig lokale innkjøp av næringsmidler for den lokale verdiskapingen og lokale beredskapen
- Offentlige innkjøp kan legge grunnlag for MatHub satsingen
- Vi ser det mulig innenfor dagens lover, da dette er viktig i forhold til beredskapet på blant annet Ørland Flystasjon.

D2. Egenproduksjon

- Kan en kommune klare å dekke behov gjennom kommunal egenproduksjon?
- Renhold, enkel tjeneste produksjon etc.?
- Har vi lokale arbeidsmarkedstiltaks bedrifter som kan levere tjenester og varer?
- Samarbeidsordninger på Fosen, Fosen samarbeider mest.
- Værnesrespons.

D3. Overordnet strategisk mål

Innkjøpsmakten må også benyttes til å beskytte menneskerettigheter, bedre klima og miljø, redusere matsvinn, sikre lønns- og arbeidsmiljø hos leverandørene, forebygge uetisk adferd, og i verste fall korrupsjon. Ikke minst må innkjøpsmakten utøves gjennom gode, gjennom-arbeidede og balanserte kontrakter mellom leverandør og oppdragsgiver.

Sitat: anskaffelser.no

E. Oppsummering

- Kommunene i Trøndelag/Fosen kjøper inn varer og tjenester for store summer.
- Er vi beviste nok vår rolle som aktiv innkjøpere i Trøndelag/Fosen og hva vi kan oppnå?
- Lokalt næringsliv er helt avhengig av at vi bruker denne rollen til å bidra.
- Handlingsrommet når det gjelder innkjøp er større enn mange tror. Men man må kjenne til lovverket.